

RUMMO POLEGI TUGLAS

Paul-Eerik Rummo. Kuldnokk kõnnib. Jooksvast kirjandusest 1964–2009. Eesti mõttelugu 91. Tartu: Ilmamaa, 2010. 608 lk.

Paul-Eerik Rummo retsensioonis Jaak Rähesoo raamatule „Hecuba pärast” on mälestuskild sellest, kuidas ta käis koos Hando Runneliga külas Friedebert Tuglasel. Selle tekstikoha uustrükk leidub ka artiklite ja arvustuste kogus „Kuldnokk kõnnib”, siin saab see intrigeerivat lisavärvingut juurde: „Tuglas nägi nimelt meie (kirjandusliku) põlvkonna häda selles, et meil puudus „oma” kriitik (pidades võrdlusena silmas ilmselt iseennast „Noor-Eesti” või Ants Orast arbutate puhul)” (lk 96). Rummo ei vaidle, ainult täpsustab, et jutt ei käi mitte niisama heatahtlikest toetajatest: „Jutt on puudu olnud oma-sugusest, kes oleks kõiges lähtunud samadelt positsioonidelt” (lk 97). Rummo meelest oli Rähesoo tollase teatriuueenduse „oma” kriitik ning ses mõttes kujunes olukord teatris teistsuguseks kui kirjanduses. Asja ei muuda mööndus, et Rähesoo täitis siiski osalt sarnast rolli ka kirjanduskriitikas.

Rummo hoidub spekulatsioonidest selle üle, mis positsioon võiks tal endal olla kriitikuna. Ta oli 1960. aastate luuleuueenduse juhtkuju ja alustas varakult nii luule kui ka arvustuste avaldamist, niisiis tekib tahes-tahtmata küsimus, miks ei võiks kriitikaloo Rummot ennast vaadelda kui oma põlvkonna Tuglast. Mingil põhjusel vist tõesti ei saa – või kui saabki, siis suurte reservatsioonidega. Asi pole kindlasti mitte asjatundlikkuse, tõlgendusoskuse ega

tõekspidamiste puudumises. Küll võib kaasa mängida tõsiasi, et kirjanduskriitik Rummo ei ole kunagi olnud hüperaktiivne, samuti on võimalik, et tsensuuri paine mõjutas 1960. aastatel kriitikat rohkem kui samaaegset kirjandust või siis ka rohkem kui Noor-Eesti aegset kriitikat. Kirjutaja aktiivsuse ja tsensuuriolude kõrval on aga ikkagi põhimõttelisema tähtsusega erinevus hoiakutes: Tuglas tahtis olla põlvkonna ja ajajärgu aadete sõnastaja, Rummo nii väga ei tahtnud – olgugi et ta oli eesti kirjanduses mingil hetkel rohkem „oma” kui kes tahes teine.

Rummo paistab kirjanduskriitikas silma järjekindluse ja stabiilsusega. On ette tulnud aastaid, kuis ta kirjanduse tõlgendustega pole üldse üles astunud, kuid pause pole liiga palju ja need hajuvad ligemale poole sajandi peale kaunis ühtlaselt ära. Võib koguni oletada, et praeguse seisuga on Rummo kõige pikema pideva staažiga kirjandusarvustaja Eestis. Just arvustaja ja just praegu: tublisid retsensente on varemgi olnud ning kirjanduse uurijate seas leidub 2010. aastal ka staažikamaid tegutsejaid (näiteks Maie Kalda). Rääkimata siis ilukirjandusliku loomingu pidevuse kandjatest nagu näiteks Jaan Kaplinski, Andres Ehin, Mats Traat, Hando Runnel või Arvo Valton. Sel taustal muutub Rummo arvustajaroll eriti tähelepanuväärseks: tema luuleloomingus on ette tulnud kiireid muutusi ja äkilist vakatumist, samal ajal on eneseeitusi ja katkestusi aidanud ületada osalemine kirjanduskriitikas ja kirjanduselusel, ka kõiksugu sisekriiside ja poliitikasse siirdumiste kiuste. Võib

arvata, et kui ka Rummo pole kriitikas tahtnud olla iseenese või oma põlvkonna hääletoru, siis kriitikuks olemine pole ikkagi olnud päris niisama.

Kindlasti on Rummo võrreldes Tuglasega leplikum ja lepitavam kriitik ning siit saabki erinevuste rida alguse: lepitaja ei sobi hästi eesliini võitlejaks ega manifestide kirjutajaks. Rummo temperament on leebem, tema maitseotsustuste skaala laiem ning vaatepunkt ambivalentsem. 1987. aastal sõnastab ta – mõistagi endiselt leebel viisil – oma kriitikaideaali, kirjeldades noore Mihkel Muti teekonda kriitikas: „Kirjutiste aastaarve vaadates on meeldiv täheldada, et üldreeglina on kasvanud kirjutaja tegelik sallivus, avarus ja mõistvus (mis ei tähenda ideaalilipu langetamist). Sest ka hea maitse terror oleks üks kole asi. Tasakaalukus, eriti kui selle taga on tunda meetoodilise ja piisavalt erapooletu mõtiskluse maid, imponeerib kõige rohkem...” (lk 78). Tundub, et neid sümpaatiidid võinuks ta kuulutada samahästi kriitikutee alguses ja võiks ka praegu. Mingid muutused Rummo kirjutamisviisis küll toimuvad, kuid nad on kas pindmised või jäävad siis erandlikeks kõrvalhüpeteks. Kõige erandlikumaid mõtteavaldusi leidub 1960. aastate lõpust ja 1970. aastate algusest, mõnel juhul pole kindel, kas kirjutaja iseendaga enam nõustuks. Aga kindlalt ka ei tea, jätkuvalt jääb lahtiseks, kas küsimus on hinnangute muutumises või selles, et toona korras proovitud manifesteeriv kõnepruuk ja üle keskmise ilmne opositsioonilisus jäid Rummo kirjatöodes siiski ajutisteks. Üks ägedamaid tekstikohti leidub näiteks Hando Runneli „Avalike laulude” arvustuses: seal kuulutab ta ühe hoobiga veidraks nii ärkamisaja kui ka sellele järgnenud „ühesuunalise süvenemise” perioodi ning näib eesti varasemast luuleloost respektteerivat ainult „kahe narruse vahelist elukõlblikku Juhan-Liivi-maad” (lk

314–315). Vaevalt Rummo praegu seda väidet samal viisil kordaks, kuigi kirjanduslooliste hinnangute aluspõhi võib see olla praegusegi seisuga.

Tegelikult olengi seni tsiteerinud raamatu „Kuldnokk kõnnib” erandlikumaid tekstikohti, pole ju siin väga iseloomulik mälestuslikkus, teravus ega ka mitte isikliku esteetilise platvormi eksplitseerimine. Nii on ka siis Rummo kirjutamisviisi varieerumised ja teisenemised suhtelised: toimuvad küll ka mingid eakohased muutused, kuid siiski oleks liiga lihtne ja eksitav skeem, mille järgi uljast sulaaaja noorurist saab dissidentlik avangardist ja lõpuks lepitava kõnepruugiga härrasmees. Võnkumissuunad võivad umbes sellised olla, kuid tegelikult ei valitse kirjanduskriitik Rummo kirjutamisviisis algusest peale mitte võnkumine ja eitus, vaid pigem kestmine ja jaatus. Kirjanik Rummo esteetilised otsingud viivad teda varsti varasemast traditsioonist lahkenevate modernistlike nähtuste juurde, kuid ka paratamatutesse vastandustesse sattununa otsib ta rohkem võimalust lõhet ületada ja vaadelda modernistliku ja klassikalise kirjandust ühe terviku osadena. Ta oponenteerib sotsialistliku realismi kaanonile, kuid selles pole 1960. ja 1970. aastate kontekstis iseenesest midagi ootamatut, nagu pole ka ootamatu see, et sõltuvalt oludest esitatakse seda vastandumist sordiini all ja metafoorselt. Kriitikuhoiakut spetsiifilisemalt eristavateks saavad ikka need valikud, mis tulevad pärast seda, kui ametlikustatud doktriin on tunnustatud igatpidi kõlbmatuks. Üks varasemaid põhimõttelisi valikuid ilmneb selles, et Rummo ilmutab 1960. aastatel alguslikkust nii Betti Alveri kui ka Artur Alliksaare kirjandusliku loomingu avalikkuse ette aitamisel ja nende autorite sattumisel mitteametlike kirjanduskaanonite keskmesse. Kui Rummo veidi ebatüüpiliselt otsekoheste tekstikohade otsimist siiski jätkata, siis leiab

raamatust ka need laused, mis lasevad kindlalt arvata, et nii Alver kui ka Alliksaar on Rummo esteetilistes ideaalides üheskoos väga tähtsal kohal: „Igatähes on Alveri näol tegemist millegi täiesti ainulaadsega. Võib-olla ainult Artur Alliksaart tema kõiketrotsiva palanguga võiks vajalikke mõttelisi teisedusi tehes siia kõrvale asetada” (lk 251). Nii kirjutab Rummo 1980. aastal, aga see hinnang hakkas kujunema palju varem. Üks varasemaid ja ühemõttelisemaid artikleid, mis sillutas Alveri tagasitulekut kirjandusse, oli Rummo „Mõni sõna ühelt Betti Alveri austajalt” (1965), tema suur panus Alliksaare loominguga avaldamisse ja uurimisse on üldteada. Kõige selle juures peab arvestama, et tollastes mittemetlikes kirjandusväitlustes ei kirjeldatud nende kahe kirjaniku suhet tavaliselt kokkukäiva paarina „Alver ja Alliksaar”, vaid vastandusena „Alver või Alliksaar”. Sellise pealetükkiva valiku olemasolu ja iseloomu on hiljem avanud näiteks Madis Kõiv, see on valik, mille Rummo lahendab teisiti, kui seda tavatsesid teha „Vikerkaare tänaval koos käivad luuleuuendajatest poisid ja tüdrukud”¹ – Rummo valib mõlemad. Maitse-eelistusi on kirjutistest muidugi näha, kuid siiski keeldub Rummo mitmest sellisest esteetilisest või ideoloogilisest pooltevalikust, mida konkreetsetes kirjandussituatsioonides on peetud ootuspäraseks. Nii on Rummo kriitikute alguses ja nii on näiteks ka sajandivahetusel: küllalt võimatu on arvata, kas ta on kongeniaalsem Jaan Kaplinski või Hando Runneli arvustajana või kas kergelt üleolev sõbralikkus Kivisildniku loominguga retsenseerimisel märgib suuremat distantssi kui nii- ja naapidi vaagimised Runneli juures. Mingi distantss on neis kirjutistes niiehkni, ka neis tekstides, mida võiks

¹ M. Kõiv, Kivine tee Betti Alveri juurde. Nägemusi Betti Alveri teemadel. – Looming 2006, nr 11, lk 1678.

pidada sugulashingede fikseerimiseks või põlvkondadevaheliseks sillaks. Teatavas mõttes on näiteks Rummo arvustus fs-i seni viimasele luulekogule „mantlipärandamiskirjutis”, kuid liiga selgelt isiklik seos välja ei tule. Palju kergem oleks mõne arvustusliku kirjatöö varal demonstreerida, kuidas Jaan Kaplinski pakub oma mantlit Hasso Krullile või Toomas Vint Mehis Heinsaarele. Rummo ei näita end nii kergelt, libiseb eest ära, ei arenda isiklikku suhet kriitikas väga kaugele.

Lepitajahoiaku kõrval ja sellega seonduvalt võiks Rummo kriitikutegevuse teine tunnuslikum joon olla isiklikkusest hoidumine – iseasi, kas see alati õnnestub, tekstides on ju ikka mingeid pingeid ning liikumisi personaalsuse ja umbisikulisuse teljel. Sellel hoiakul näib olevat omakorda vähemalt kaks põhjust. Ühelt poolt oleks nagu tegemist mingi reaktsiooniga, mis peab takistama lugeja pääsu kriitiku privaatsesse sfääri, teiselt poolt on sel kindlasti midagi pistmist Rummo nende kirjandusalaste töekspidamistega, mis ei tulene otseselt isikuandmete ja pereelu kaitsest. Muidugi torkab silma, et kirjutaja elukaaslast Viuu Härmi raamatu nimeloendis polegi ja isa Paul Rummo esineb vaid ühel korral. Nende inimeste nimetu kohalolu on mõnel leheküljel siiski veel, aga perekondlikkuse ja kirjanduslikkuse lähedust on sihilikult välditud. Näiteks välditud siis ka sedasorti küsimusi, kas Rummo ja Härmi poetilises keeles võiks olla vastastikkuseid mõjutusi või mille pärast läksid lahku isa ja poja hinnangud Alliksaare loomingule. Osalt on raamatus „Kuldnokk kõnnib” välditud isiklikkust ka tekstide valikuga, osalt on see Rummo kirjutamisviisi üldisem omadus.

Rummo esteetiline amplituud on lai, selles paistab olevat ometi õrn allakriipsutus nende nähtuste puhul, mida saab siduda personaalsust tühistavate

või vaoshoidvate või objektiviteerivate tendentsidega: huvi zen-budismi vastu (lk 524), innustumine Paavo Haavikko luulest, kus Rummo jaoks ilmneb „uus suhe keele, isikliku kogemuse ja objektiivsusele pürgiva tunnetuse vahel” (lk 440), või siis tõsine tegelemine Dylan Thomase loominguga, mille kirjeldamisel ta eelistab „kunsti dehumaniseerimise” ümber nimetada „depersonaliseerimiseks” või „desubjektiveerimiseks” (lk 45). Mida need asjad ka konkreetsetel juhtudel ei tähendaks: kui võtta eelduseks, et kõige selle juures ei muutu kirjanik ja kirjanduse käsitleja siiski amorfseks kõigesööjaks (Rummo ju tõepoolest ei muutu), siis soodustab mitmekesisust ja ampluaa laiust tõepoolest eriti selline vaimuilm, kus subjektile palju laiutamisruumi ei anta. Kujuteldavas äärmuses võiks see ju lõpuks tõesti olla ilm, mida kirjeldab raamatu lõputekstiks valitud loo „Saade häälele” lõpp: dialoog sünnib ainuüksi kellegi juuresoleku tõttu ja siis pole lõpuks enam vajagi, et see keegi üldse midagi räägiks või et tal üldse oleks endal enam mingi koht (lk 586).

Rummo huvi depersonaliseeritud luulestiili vastu ei pea automaatselt tähendama depersonaliseeritust kirjanduskriitika stiilis, kuid seosed on nende vahel olemas. Olukord kirjanduses hakkab seejuures paistma ikka mitmekesisemana kui kriitikas. Kirjanduse aladel on personaalsuse ja depersonaliseerimise kohtumiseks arvukalt konkreetseid võimalusi, kriitilise teksti ideaal näikse Rummol olevat rangem ja selgem. Tuleb kahetisust ette siingi, kuid rohkem sellepärast, et taotletavat ei saa kunagi päris puhtalt kätte. Seda võimatust toovad eriti selgelt esile mõningad luuleeritlused. Näiteks imestab Rummo, kuidas ta ise läheb „oma parima tahtmise vastu”, kui tal segunevad mälupeeglid Juhan Viidingust ning Viidingu ja Üdi luule (lk 393), teisel kinnitab ta, et on „ikka tahtnud koiks-

gu kunsti vastu võtta autorite isikuist midagi teadmata”, aga imelikul kombel saab Irja Vaheri debüüt „eluloofaktide toel tõesti olulisi lisatähendusi” (lk 191). Siin avalduva dilemma on ta üldisemalt sõnastanud 1979. aasta luule ülevaates, tekstis, mis on esitatud Rummo ning Ain Kaalepi dialoogina ja mida uues raamatus polegi: „Nimetaksin veel ühte krampi, ühte tõrget, mida minus vahel on tekitanud ülesanne arvustada lüürikat. Nimelt kajastub lüürikas ju nii ilmselt autori isik – ja samas peab lüürikatki arvustades hoiduma isiklikuks minemast, see on nagu mingi sisemine imperatiiv, mida saad rikkuda ainult kogemata.”² Nõndaks on imperatiiv, aga ka võimatus seda lõpu järgida – ja siis tulevadki korduvad imestamised, kuidas soov mitte minna isiklikuks on ebaõnnestunud. Uuemates kirjutistes näib süvenevat tunnetus, et ühatine luhtumine sõltub järjest rohkem ka kirjanduse enda muutumisest. Põhimõttelise arutluse selle üle, kuidas uues, autori mina tulipunkti tõstvas kultuurisituatsioonis „läheb raskeks teost nautida ja kaaluda kui asja isenees”,³ leiab siiski juba tekstist, mis on ilmunud pärast raamatut „Kuld-nokk kõnnib”.

Küsimus pole mitte ainult isiklikes asjades, kirjeldatud taotlusi võiks vaadelda ka ühe osana programmilisest soovist kaitsta kunsti autonoomsust ja puhastada selle nimel tekst igasugusest liigsest kontekstist. Seda ei tule muidugi mitte mõista kui äärmuslikku „kunst kunsti pärast” taotlust, Rummo mõtiskleb ju ka ise luule sotsiaalse funktsiooni üle – näiteks „Kuidas mõista luule sotsiaalsust?” (1971) – ning ta on kirjutanud vägagi sotsiaalset luulet. Arusaamad kirjanduse ja ühiskonna

² P.-E. Rummo, A. Kaalepi, Kahekesi luuleteral (Dialoog 1979. aasta luulest). – Looming 1980, nr 3, lk 416.

³ P.-E. Rummo, Autori uutmoodi uuestisünd. – Looming 2010, nr 4, lk 589.

seostest on Rummol rõhutatult mitterakenduslikud: kirjandusvälised asjalolud – seejuures kõige vähem poliitiline võim – ei tohiks autonoomsuse põhiprintsipi kahtluse alla seada. Rummo ei ole raamatusse „Kuldnokk kõnnib” valinud eriti pisipudemeid, siiski leiab siit lühikese vastuse ringküsitlesele „Ilukirjandusest ja roppusest” (1998), mis tehti ajakirjas Looming Raul Meele ja Peeter Sauteri aktsioonidest inspireeritud poleemika käigus ning Kivisildnikuga seotud skandaalide järelkumas. Ilmselt on see sõnavõtt siin just oma programmilisuse tõttu, kiirmõtisklus eetika ja esteetika vahekorra jõuab väga selge avalduseni: „Kirjanduse sfääriks on elu ja keele täielikkus, kõik muu ei puutu asjasse” (lk 161). Sama lauset võiks Rummo kasutada ka siis, kui temalt päritaks kirjanduse ning poliitika vahekorra kohta. Tundub, et poliitiliste ja eetiliste tõekspidamiste kirjanduslikest lahushoidmine ongi tal korda läinud kavakindlamalt kui isiklikkuse taandamise katsed. See tähendab niisiis rollide selget lahushoidmist, täpset teadmist, millal ta esineb poliitikuna ja millal selle inimesena, kel on pistmist „elu ja keele täielikkusega”.

Kas lepitavat, ebaisikulist üldmuljet ja kunsti autonoomsuse kinnitust on kujundanud ka raamatu koostamisprintsipi? Vähesel määral, aga siiski. Rummo on siia valinud kirjanduskriitilisi tekste ning jätnud muud tekstid välja. Esiteks tähendab see loobumist poliitilise sisuga kirjutistest, seejuures ka neist piiripealsetest juhtumitest, mida võiks vaadelda kirjanduskriitikanäiteks pole raamatus Rummo 2001. aastal kirjutatud arvustust Lenart Meri raamatule „Riigimured”. Teiseks on kõrvale jäänud intervjuud, mõningad mälestuskilud, juubelikirjutised, nekroloogid, samuti oma loominguuga seotud seletamised ja arupidamised. Siin pole ka näidendiga „Tuhkatrii-

numäng” seotud sõnavõtte, mis ilmusid 1972. aastal käsikirjalises almanahhis „Thespis” (trükkis 1997), samuti 1960. aastate kirjandust käsitletud konverentsil peetud ettekannet „Isiklikku”, mille üleskirjutus ilmus kogumikus „Taasleitud aeg” (2000). Selliseid näiteid on teadagi veel. Tõsi, mõni veidi mälestuslikum või enesetõlgenduslikuma kallakuga kirjatöö on raamatusse pääsenud: „Tagasivõtmalt antud” (1984), „Soome luule mõjust eesti luulele” (1993), „Väljajuhatus Balti eeleegiaist” (1998), „Äremärkmeid ja isiklike kogemusi teemal „Sõna võim”” (2000) jmt. Nende puhul on ilmne, et isiklik aspekt peab aitama seletada mingeid kultuurilooliselt olulisi asju, viidetest endale või oma loomingu kujunemise näitematerjal või on nad siis ise sel määral kirjanduslooks saanud, et neist ei pääse mööda.

Peale poliitiliste ja isiklike kirjutiste on veel töid, millest loobumine ei paista olevat eriti programmeeritud. Nende seas on näiteks tsiteeritud luuleülevaade, aga siin on ka muud. Omaette väike rühm moodustub artiklitest ja fragmentidest, mis liiguvad kirjandusest kaugemale kas filosoofilisemale või muudmoodi üleüldisemale pinnale ega oleks tervikusse nii hästi sobinud. Siia rubriiki kuuluvad 1968. aastal Loomingus ilmunud „Mälestusi” (mis polegi mälestused tavapärasest mõttes) või 1973. aastal valminud „Lapsed ja meie”. Sellist laadi tekst on ju ka „Saade häälele”, mis tõenäoliselt pääses kaante vahele just sellepärast, et ta sobis eristuvaks lõpp-punktiks. Näib, et Rummol pole varasematel aegadel trükkis ilmunud eriti selliseid töid, mida ta praegu peaks häbenema taseme puudumise pärast või mingite konnotatsioonide tõttu, mis reedaksid liiga suurt ajast ja oludest sõltumist. Varaküps autor tuleb areenile asjatundliku ja iseseisvana ning ilmselt kontrollib ka seda, et laiemasse ringi ei satuks mingit tehni-

list praaki ega asju, mida ta teistele näidata ei taha. Toimib ka järelkontroll: tekste on mingil määral uustruktsiooni toimetatud, vahetatud mõni pealkiri uue vastu. Kui aga kirjutamisdistipliin nagunii on algusest peale üsna korras ja autor iseendaga tülli pole läinud, siis on ka need järelrehitsused kosmeetilisemat laadi – vähemalt ei hakanud pistelisel võrdlusel silma mingid põhimõttelisi muutusi.

Rummost ei saanud eesti kirjanduskriitikas uut Tuglast. Temast sai pika-aegne kriitik, kes ühendab arbujaid ja fs-i, Alliksaart ja Krulli, 1960. aastaid ja XXI sajandit mõneti üllatavalgi moel. Ta tõlgendustes ja kirjutamisviisis on sel määral stabiilsust, et seda ei oska iseenesest kiiresti muutavas olukorras eeldada. Kui inimene kirjutab pikka aega ühtemoodi ja lähtub keskeltläbi ühesugustelt alustelt, siis võib ju tekkida kahtlus, kas ei kao mingil hetkel kirjutaja pädevus, kirjanduslik tundlikkus või konteksti tajumise võime. Rummo töödest selgub, et saab tõesti tegutseda stabiilselt ning olla ikka pädev ja empaatiline. Tema kirjanduskriitilises tegevuses on niisiis tähtsal kohal siduv, ühteliitv funktsioon. Kas aga on neis tekstides veel midagi, mis jäävad kestma läbi aegade – või on juba jäänudki? Isetus ja lepimine ei ole tõesti need

asjad, mis jätaksid endast maha väga eredaid jälgi, kuid polegi ju mingi arukas eeldus, et kriitik peaks olema radikaalselt isiklik, loopima mürgiseid sädemeid ja lööma teoseid kasti. Arukas analüüsis on väike tähelepanek ning täpne kujund enamasti kaalukamad.

Rummo kirjutab Alliksaare esimese luulekogu saateks lühikese essee „Mõtteleja ja nägija, poeet igatahes” (1968). Väike kirjutis, mis nagu ei pretendeerikski suurt millelegi, aga millest saab kogu hilisema Alliksaare-tõlgenduse nurgakivi. Ta kirjutab siia esseesse lause: „Mõte ning kõla liiguvad käsikäes mööda paralleelvärsside tõusvaid-laskuvaid treppe ja hargnevaid koridore” (lk 258). Seda treppide ja koridoride kujundit mäletavad Alliksaare sõbrad ja uurijad ka praegu. Ilmselt siis on metafooris midagi täpset, mis on võimeline endasse peitma pikema tõlgendusliku mõttekäigu. Kas sellise tabava kujundina jääb Rummo uuematest töödest käibe eesti luule võrdlemine kahe kunagise Tartu linna hulluga (lk 496–497) või jääb midagi muud, see selgub järgmise neljakümne-viiekümne aasta jooksul. Seda, et Rummot hakatakse edaspidi seostama kuldnokkade ja rästastega, usun ma küll.

MART VELSKER